

новити села, підвищити рівень зайнятості і доходи сільського населення, зберегти культурно-історичний потенціал регіону, підвищити рекреаційно-туристичну конкурентоспроможність області та закріпити за собою провідну роль в сфері водного туризму.

Література:

1. Биржаков М. Б. Индустрия туризма : Перевозки / М. Б. Биржаков, В. И. Никифоров. – СПб. : Издательский дом Герда, 2007. – 528 с.
2. Вишневецький В. І. Річки і водойми України. Стан і використання : підр. / В. І. Вишневецький. – К. : Віпол, 2000. – 375 с.
3. Григорьев В. Н. Водный туризм / В. Н. Григорьев. – М. : Профиздат, 1990. – 304 с.
4. Зорин И. В. Туризм как вид деятельности. Основной учебник : учебник / И. В. Зорин, Т. П. Каверина, В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 288 с.
5. Паламарчук М. М. Водний фонд України : довідковий посібник / М. М. Паламарчук, Н. Б. Загорчевна ; ред. В. М. Хорева, К. А. Алієва. – К. : Ніка-Центр, 2001. – 392 с.
6. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
7. Головне управління статистики у Чернігівській області [Електронний ресурс] // Туристичні потоки – Режим доступу : <http://chernigivstat.gov.ua>.

УДК 65.012.8:33:061.5

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*Гринкевич С.С., к.е.н., доцент, Кокнаєва М.О., аспірантка
Львівська комерційна академія*

У статті розглянуто особливості формування системи управління фінансово-економічною безпекою підприємств торгівлі; систематизовано чинники впливу на фінансово-економічну безпеку торговельного підприємства в розрізі зовнішнього та внутрішнього середовища.

Financial and economic security, commercial establishment, management system of financial and economic security, environmental factors and factors of internal environment.

Постановка проблеми. Сучасний стан нестабільності соціально-економічного середовища в державі і світі особливо гостро впливає на підприємства торгівлі, яка є значно чутливішою до впливу дестабілізуючих зовнішніх та внутрішніх чинників, аніж інші види економічної діяльності. Зазначене обумовлене особливою роллю торгівлі, яка виступає координуючим механізмом функціонування внутрішнього ринку України та її регіонів, формування зв'язків між виробником та споживачем, між підприємствами різних галузей та регіонів. Саме це актуалізує проблему дослідження існуючих та розробки нових наукових засад управління фінансово-економічною безпекою торговельних підприємств. Зазначимо, що в сучасній науковій літературі вироблена низка підходів до управління економічною, фінансовою, соціальною, інформаційною та іншими видами безпек підприємства, які слід врахувати при розробці механізмів зміцнення фінансово-економічної безпеки підприємств торгівлі. З іншого боку, наявні дослідження галузевих особливостей щодо забезпечення безпечного функціонування підприємств стосуються підприємств промисловості [6], машинобудування [5], будівництва [6], аграрного сектора [7], банків [2, 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в інтерпретацію і вирішення різних аспектів указаної проблеми зробили вітчизняні учені О.В. Ареф'єва, І.О.Бланк, А.Е. Воронкова, К.С. Горячова, Г.В. Задорожний, С.М. Ілляшенко, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, П.Я. Кравчук, В.П. Пономарьов, О.О. Терещенко, В.В. Шликов тощо. Однак в Україні проблемою управління фінансово-економічною безпекою підприємства займаються недостатньо та некомплексно, тому що основна увага приділяється фінансовій безпеці на рівні держави та антикризовому управлінню на рівні підприємства. Останнє стає необхідним, коли підприємство вже опинилося у стані фінансової небезпеки. Головне ж полягає в тому, щоб не допустити цього. Проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки, наявність якої не вимагає антикризового управління, вирішується уривками, таким дослідженням не вистачає комплексності. Саме необхідність вирішення наведених питань обумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка завдання. Виявлення особливостей управління фінансово-економічною безпекою торговельних підприємств з метою забезпечення належного рівня ефективного його функціонування. Основними джерелами інформації для написання статті слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, світова практика та економічна теорія відносно концептуальних основ управління фінансово-економічною безпекою торговельного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки фінансово-економічна безпека підприємства розглядається з позиції досягнення безпеки сьогоденного функціонування підприємства та безпеки його майбутнього розвитку, то очевидно, що цілям безпеки повинна підпорядковуватись діяльність усіх без винятку структурних підсистем підприємства та усіх процесів, які мають місце на підприємстві. Отже, управління фінансово-економічною безпекою підприємства можна вважати ключовим пріоритетом функціонування і розвитку підприємства (за винятком підприємств, які ставлять перед собою інші цілі) (рис.1).

Обов'язковою умовою досягнення ефективності управління будь-яким об'єктом чи процесом є чітка детермінація та систематизація чинників впливу на об'єкт чи процес. Дана теза набуває особливого значення при управлінні фінансово-економічною безпекою підприємства. Широкий спектр процесів, що протікають одночасно у внутрішньому і зовнішньому середовищі підприємства та які прямо чи опосередковано визначають умови функціонування підприємства вимагає їх структурування.

В науковій літературі розглянуто низку критеріальних підходів до класифікації чинників, які формують передумови функціонування підприємства, визначають напрямки його розвитку тим самим впливаючи на фінансово-економічну безпеку підприємства. Серед критеріїв класифікації чинників фінансово-економічної безпеки підприємства слід виділити наступні: за походженням (внутрішні, зовнішні), за ступенем впливу (мінімального, максимального впливу), за напрямком впливу (стабілізатори, дестабілізатори), за рівнем керованості (керовані, некеровані), за тривалістю впливу (короткострокові, постійні), за систематичністю прояву (систематичні, несистематичні), об'єкту впливу (точкові, системні) тощо [1, с. 28; 8, с. 128-130].

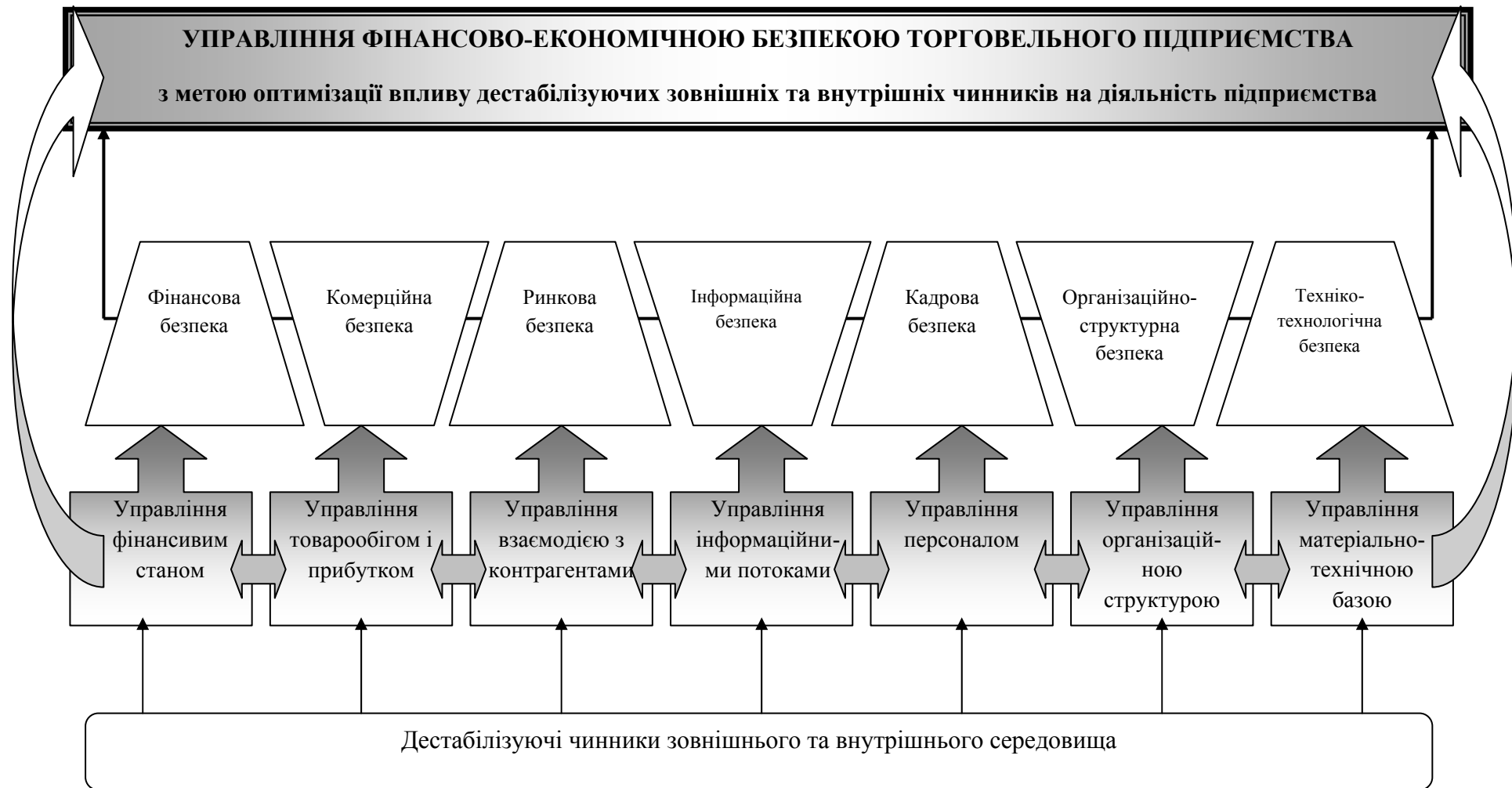

Рис.1. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства в системі менеджменту торговельного підприємства

Дослідження зазначених класифікацій дозволяє стверджувати, що кожен чинник впливу на фінансово-економічну безпеку торговельного підприємства може бути класифікований за кожним із зазначених критеріїв, а найбільш загальною за характером є розподіл чинників за джерелом їх походження – чинники зовнішнього середовища та чинники внутрішнього середовища.

Не зважаючи на їх широке опрацювання різними авторами, вважаємо за необхідне проведення модернізації такої класифікації з огляду на галузеві особливості функціонування підприємств та врахування сучасних тенденцій розвитку світової, національної, регіональних господарських систем. Групування чинників зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування підприємства наведено у табл.1.

Таблиця 1

Чинники впливу на фінансово-економічну безпеку торговельного підприємства*

1. Чинники зовнішнього середовища	
1.1. Політичні	Стабільність політичного становища в державі
	Лобіювання інтересів певних видів діяльності, галузей економіки різними політичними силами
1.2. Нормативно-правові	Нормативна база регулювання економічної діяльності в державі
	Державне регулювання розвитку торгівлі
	Державне регулювання розвитку внутрішнього ринку
	Дії державних органів контролю за діяльністю підприємства
1.3. Фінансово-економічні чинники наднаціонального рівня	Тенденції розвитку світової економіки
	Фаза розвитку світової економіки (спад, криза, зростання, пік)
	Функціонування наднаціональних інституцій (СОТ, міждержавні торговельні угоди тощо)
1.4. Фінансово-економічні чинники національного рівня	Обсяги і структура національного виробництва
	Обсяг і структура національного споживання
	Конкурентоспроможність продукції вітчизняного виробництва
	Взаємоузгодженість обсягів і структури виробництва і споживання
	Рівень розвитку внутрішнього ринку
	Рівень розвитку фінансово-економічної інфраструктури
	Економічна активність населення
	Рівень розвитку конкуренції чи монополізації ринку
	Рівень інфляції
	Сприятливість інвестиційного клімату
	Галузева структура економіки
	Рівень розвитку міжгалузевих зв'язків
	Налагодженість міжрегіональних торговельних зв'язків
1.5. Фінансово-економічні чинники регіонального рівня	Рівень розвитку фінансово-економічної інфраструктури в регіоні
	Налагодженість взаємодії влади з бізнесом
	Наявність програм підтримки малого та середнього підприємництва в регіоні
	Рівень криміналізації бізнесу в регіоні
	Наявність в регіоні територій пріоритетного розвитку, кластерів, спеціальних економічних зон
1.6. Демографічні та соціо-культурні чинники	Вікова та статева структура населення
	Соціальна структура населення
	Рівень освіченості та культури населення
	Схильність населення до підприємницької діяльності

	Якість життя населення
1.7. Галузеві чинники	Обсяг та структура споживчого ринку
	Обсяг та структура пропозиції споживчих товарів
	Стан конкуренції на ринку торгівлі
	Рівень тінізації галузі
	Інвестиційна активність у сфері торгівлі
	Рівень розвитку торговельної інфраструктури
	Забезпеченість галузі кваліфікованими спеціалістами
	Науково-технічне забезпечення розвитку торгівлі
	Кількість торговельних підприємств в регіоні
2. Чинники внутрішнього середовища	
2.1. Ресурсно-технологічні чинники	Матеріально-технічна база підприємства
	Обсяг і структура капіталу підприємства
	Товарні ресурси та їх оборотність
2.2. Фінансові чинники	Рівень прибутковості торговельного підприємства
	Співвідношення оборотних активів та поточних зобов'язань
	Обсяг і структура оборотних активів
	Оборотність оборотних активів
	Збалансування грошових потоків
	Інвестиційна політика підприємства
	Управління фінансовими ризиками
	Управління дебіторською і кредиторською заборгованістю
2.3. Організаційно-управлінські чинники	Організаційно-правова форма підприємства
	Сектор діяльності торговельного підприємства (мережі супер- та гіпермаркетів, роздрібні та дрібнооптові середні підприємства, традиційні крамниці)
	Стадія життєвого циклу підприємства
	Загальна стратегія діяльності підприємства
	Організаційна структура управління
	Наявність системи безпеки підприємства
	Кваліфікація персоналу
	Система мотивації персоналу підприємства
	Відповідність внутрішньої нормативної документації вимогам чинного законодавства
	2.4. Торговельні чинники
Спеціалізація підприємства	
Форма торгівлі	
Торговельні технології	
Обсяг та асортиментна структура товарообороту	
Схема, етапи та умови здійснення торговельно-технологічного процесу	
Система товаропостачання	
Рівень торговельного обслуговування	
Маркетингова діяльність	
2.5. Ринкові чинники	Частка ринку підприємства
	Конкурентоспроможність товарів
	Місце розташування підприємства
	Асортиментна політика підприємства
	Цінова політика підприємства
	Формування бренду підприємства

* Складено автором із врахуванням: [1, С.29-33; 8, С.128-130]

Торгівля, з огляду на свою сутність та роль у функціонуванні усіх галузей економіки, забезпечує взаємозв'язок між виробниками та споживачами продукції. Тому, розглядаючи діяльність торговельних підприємств, слід зазначити, що торгівля – це один із факторів фінансово-економічної інтеграції країни загалом. Це обумовлює значно вищу залежність результатів функціонування торговельних підприємств від чинників зовнішнього середовища, таких як загальний рівень розвитку економіки країни, обсяги продукції у галузях виробничої сфери, експортно - імпортна політика країни, рівень інфляції, законодавче регулювання діяльності не лише сфери торгівлі, а й інших галузей економіки. Таким чином, забезпечення фінансово-економічної безпеки торговельного підприємства у значно більшій мірі залежить від зовнішніх умов економічного розвитку в державі та регіоні, аніж підприємства іншої галузі.

Висновки. Переважна більшість авторів при формуванні системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства стоїть на позиціях системного та структурно-функціонального підходів, які передбачають управління структурними підрозділами та ресурсами окремого підприємства. На нашу думку, сучасні умови функціонування підприємств вимагають модернізації традиційного функціонального управління, яке ґрунтується на управлінні підприємством як сукупністю підрозділів, працівників, ресурсів тощо. Напрямок такої модернізації повинен стати функціонально - діяльнісний підхід та переорієнтація менеджменту на управління бізнес-процесами підприємства.

Література:

1. Бакунов О.О. Управління економічною стійкістю торговельного підприємства: концептуальний підхід/ О.О Бакунов, О.В. Сергєєва // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського : науковий журнал.- 2009.- №3. – С.129-137.
2. Блiндюк О. Надійність комерційного банку і фактори, що її визначають / О. Блiндюк // Все про бухгалтерський облік. – 2003. – № 11 (799). – С. 13–16.
3. Васькович І. М. Деякі аспекти фінансової стійкості комерційного банку / І. М. Васькович // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 2 (33). – С. 40–43 .
4. Іванова О. В. Організаційно-економічна стійкість підприємства в умовах ринку/ О. В. Іванова, П.П. Жуков // Коммунальное хозяйство городов. - К.: 2004. - Вып.56: Сер.: Экономические науки. - С.335-340.
5. Клияненко Б. Т. Организационно-экономический механизм защиты отечественных товаропроизводителей: монография / Б. Т. Клияненко, А. П. Осыка, А. И. Акмаев — Луганск : Изд-во ВУГУ, 1999. — 94 с.
6. Кондратьева Е.В. Комплексная оценка экономической устойчивости промышленного предприятия : Автореф. на соиск. уч. ст. канд. экон.наук. / Е.В. Кондратьева. - Челябинск, 2004. - 28с.
7. Мызникова Т.Н. Факторы формирования экономической устойчивости агропредприятия [Текст]/ Т.Н.Мызникова// Вестник Челябинского государственного университета: научный журнал. Серия 7 Государственное и муниципальное управление. - 2005. - № 1(4). - С.57-60
8. Геєць В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк. – Х., 2006. – 240 с.